

ΣΧΟΛΙΑΖΟΝΤΑΣ
Περισσότερη
προσοχή
στο Κ.Θ.Β.Ε.
ΑΝΗΣΥΧΗΤΙΚΑ
ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Πάλι στόχος επερώτησης τὸ Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος, πού φαίνεται ὅτι τὸ οικονομικό του δὲν πηγαίνουν καθόλου καλά, ὅσο κι ὃν ἀνεβαίνει ἡ ἐπιχορήγηση. Καὶ πάλι τὸ ἀγχος τῶν κινητοποιήσεων.

Κυκλοφορεῖ μὲ ἐπίταση στὴ δεύτερη κρατικὴ σκηνή - καὶ προκαλεῖ εύλογες ἀνησυχίες - ὅτι κάποιες ἀναδορμικές ἀποθέσεις ἡθοποιῶν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ δοθοῦν, γιατί οὔτε πίστωση ὑπάρχει, ἀλλὰ οὔτε καὶ χρήματα. Λέγεται, μάλιστα, ὅτι τὸ ΚΘΒΕ ἔχει ἐξαντλήσει τὴν ἐπιχορήγηση καὶ θὰ πρέπει νὰ δοθεῖ μεγάλῃ ἐκτακτῇ ἐνίσχυση γιὰ νὰ μπορέσει νὰ ἀγιάσει τὴ χρονιά.

Καί, βέβαια, εἶναι γνωστό ὅτι τὸ προσωπικό (μεγάλο ἀπὸ πολλὰ) διαγιγνώσκει διαρκῶς ἐκτετατοῦς πίνακες πρὸς προλήψεις διαφόρων, καλλιτεχνῶν καὶ μὴ. Μὰ μαζὶ στὸ πρόγραμμα τοῦ «Ἀέσανο Χοροθέατρου» μὲς ἀποκάλυψε ὅτι οἱ χορευτές ἀπὸ 10-12 συζήτησαν σὲ 15.

Καὶ δὲν εἶναι μόνον τὸ οικονομικό πού προκαλοῦν σκεπτικισμό στὸ θέατρο. Τὸ ὅτι δὲν ἔρχεται κάποιος ἀπὸ τοὺς μεγάλους σκηνοθέτες στὰ θέατρα θέτει κι αὐτὸ τὸ ἐρωτηματικό. Δὲν ἔρχονται ἢ δὲν καλοῦνται. Μιὰ πληροφορία λέγει ὅτι Κώστας Μπάκας ἀποκλείστηκε, ἐνῶ ἐξείκε διὰ διέθεση συνεργασίας. Επομένως:

Κι ὕστερα: χωρὶς καμιά διὰ διέθεση σθεναρισμοῦ, θὰ σημειώσω καὶ πάλι ὅτι δὲν καταλαβαίνω γιατί τὸ ΚΘΒΕ κατάρνησε τὴν παιδικὴ του σκηνή καὶ δημιούργησε ἕνα κοικλοθέατρο πού θασιζέται, ὡπως ἀποδεικνύεται, ἀποκλειστικά στὴ βουλγαρικὴ κοινότητα. Δὲν ὑποτιμῶ τὰ ἀποδοχόμενα ἐπιτεύγματα τῶν γειτόνων στὸν τομέα αὐτό, ἀλλὰ τὸ νὸ δημιουργήσει ἡ δεύτερη κρατικὴ σκηνή τῆς Ελλάδας ἕνα τμήμα θεάτρου γιὰ παιδιὰ πού α) διεκδικεῖται ἀπὸ ἕναν ἄνθρωπο πού ἔχρησε χρόνια στὴν γείτονα καὶ ὅπως μεταφέρει ὅ, τι γίνεται ἐκεῖ, β) μὲς παρουσιάσει τὸν πρῶτο χρόνο ἔργο βουλγαρικό, γ) μὲς παρουσιάσει τὸ δεύτερο χρόνο ἕνα ἔργο πάλι ἀπὸ τὸν χώρο αὐτό καὶ δ) μὲς εἰσπράξει καὶ ἐφέτος ἕνα ἔργο βουλγαρικό, πάλι μὲ σκηνοθετὴ ἐκ βουλγαρίας, δείχνει, νομίζω, μιὰ μονομέρεια τοῦλάχιστον ἀνερπιδέκτη. Πιολότερα ἢ παιδικὴ σκηνή τοῦ ΚΘΒΕ, πού δὲν μπορεῖ νὰ ὠρῆσει κανεὶς ὅτι σημειώνει ἐπιτυχίες, ἀνέθετε ἔργα συγγραφέων ἀπ' ὅλον τὸν κόσμο, ἀλλὰ καὶ ἑλληνῶν. Τώρα, τί προσφέρεται στὸ παιδικὸ τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τὴν γύρω περιοχή; Γιατί δὲν γίνεται ἡ παραμικρὴ προσπάθεια νὰ γραφεῖ ἕνα ἐλληνικὸ ἔργο στὸν τομέα αὐτό, ἑνα ἑλληνικό, πῶς δὲν ἔχω καμιά διὰ διέθεση σθεναρισμοῦ, ἀλλὰ δὲν μπορῶ νὰ μὴν σκεφθῶ πὺς τὸ βουλγαρικό θέατρο, γὰρ παράδειγμα, δὲν καλεῖται κανεὶς ἑλληνα σκηνοθέτῃ τὸ ἀνεβάσει μιὰ τραγωδίαν ἢ κάποιο

Με βαθιές ρίζες στὴν παράδοση Μάρκ Σαγκάλ, ὁ ζωγράφος τῶν παιδικῶν ἀναμνήσεων

Απὸ τὸ γκέτο τῆς Ρωσίας στὰ πέρατα τοῦ κόσμου

παρομοιάζει μ' ἕνα κορούμπαλο στὸ μέτωπο τοῦ ραββίνου μὲ τὰ πρόσωπα.

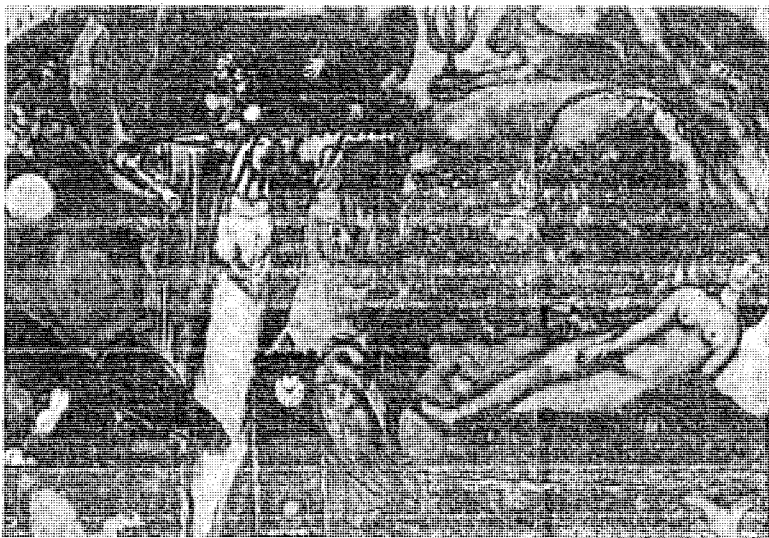
Κάποτε ὁ πατέρας τοῦ Σαγκάλ ὠνόμασε ἕνα μεγαλύτερο σπίτι, πέτρινο, μὲ μιὰ πίσω αὐλή ὅπου φαίνονταν τὰ τρία μικρότερα σπιτάκια καὶ ὅπου πηγαίνονταν κάτες, γάτες, κατοικίδια, ἐργάτες, γυναῖκες πού

τῆς τοῦ ἔργου τοῦ Σαγκάλ ἔχουν ἐντοπίσει μερικὲς συμβολικὲς ἀντιθέσεις τοῦ: ἄντρας-γυναίκα, γελῶ-δα-ταῦρος, φεγγάρι-ἥλιος, καθῶς καὶ ζῶα σύμβολα, ὁ πετεινὸς σημαίνει ἥλιος, ἡ κατοικίδια τὸ φεγγάρι κλπ.

Ὁ Σαγκάλ δὲν θρῆκε τὸ δρόμο του ἀπὸ μικρός. Στὴν ὀρχή φιλοδόξεσε μὲ μάβει βιολί, μετεῖχε στὴ χωρὶς

λὸς τοῦ.

Τελικά, ἔχοντας ἕναν πλοῦτο εἰκόνα μέσα στὴν κορδαί του, φεύγει τὸ 1910 γιὰ τὸ Παρίσι καὶ ἐγκαθίσταται σὲ μιὰ γειτονιά καλλιτεχνῶν, ὅπου δούλευαν ἐπίσης ὁ Σούτιν κι ὁ Μοντιλιάν. Εἶναι τὰ χρόνια τοῦ φασισμού καὶ τοῦ κυριαμοῦ. Οἱ νέες πρωτοπορίες ὅμως ἐπηρεάζουν ἐπι-

Χαρακτηριστικό ἔργο τοῦ Σαγκάλ, μὲ ὅλα τὰ γνωστὰ ποιητικὰ στοιχεῖα τῆς τέχνης τοῦ.

κοιθαλούσαν ψῶνα κι ἕνα σωρὸ ὄσπα. Απὸ τὰ παράθυρά τους ἔβλεπε ἕναν κόσμο ἐκκλησιῶν, σπιτιῶν, λῶφον, τὸ ἴδιο πού ὑπάρχουν ἀκόμη καὶ σήμερα. Αὐτὸ εἶναι τὸ Βιτέμπος τῶν ἐργῶν του. «Αὐτὸ εἶναι τὰ ὄσπα μου, οἱ γλυκὲς μου συντροφισσές», λέγει ὁ Σαγκάλ. «Μὲ ἀκολουθοῦν παντοῦ, ὅταν πηγαίνω στὸ σχολεῖο κι ὅταν γυρίζω».

Εὐαίσθητος, περιέργος, μὲ τὰ γαλανὰ μάτια του πόντα νὰ παρατηροῦν, ὁ Μάρκ πηγαίνει κι ἔρχονται αὐτὸν τὸν κόσμο. Τὰ παιχιδία του ἔχουν τὸ ὄντικειμενικὸν τοῦ σπιτιοῦ, ἡ λάμπα πετρελαίου, οἱ καρέκλες, τὸ σαμοβάρι, τὰ βιβλία, τὰ ρολοὶ τοῦ καλλιτέχνη. Θὰ πολεῖ, ὡστόσο, νὸ

τῆς συναγωγῆς, μὸβαινε στὸ σχολεῖο τὰ βιβλία ἀλφάβητο, ἀλλὰ καὶ τὸ ρωσικό, καὶ φιλοδοξοῦσε νὰ προσεδοῖαι. Ἡ γεωμετρία καὶ τὰ σχέδια ἦσαν τὸ φορτί του. Κάποτε ἕνας συμμαθητῆς του εἶδε μερικὰ σχέδια τοῦ Μάρκ κρεμασμένα στοὺς τοίχους τοῦ σπιτιοῦ του καὶ ἐμεῖς ἐνθουσιασμένους. «Μὰ εἰς εἰς καλλιτέχνης», Σ' ἐκείνῃ τῇ φράσῃ ὁ Σαγκάλ ἐντοπίζει τὸ σημάδι τῆς μοίρας πού τὸν περιμένει.

Στὸ Παρίσι
τοῦ Σούτιν

Απὸ κείνη τὴ μέρα, μπο-

πολύ. Μὲ τὸν καιρὸ τὰ θέματά του ἐμπλουτίζονται. Ἐκτός ἀπὸ τὴ «Βίβλο» πού τοῦ παρήγγειλε ὁ Βολλάρ καὶ τὴν εἰκονογράφηση γιὰ τὴς «Πεθαμμένες ψυχές» τοῦ Γκόγκολ, ὁ Σαγκάλ δημιουργεῖ μιὰ ἄλλη σειρά ἔργων μὲ τὸ γενικό τίτλο «Τοῖρκο». Τὰ θρησκευτικὰ θέματα τὸν ἐλκύουν καὶ στὴ σταύρωση τοῦ Χριστοῦ βρίσκει τὴν τραγωδίαν πού τυλίγει ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα.

Ὅταν ὁ πόλεμος ἀπλώναται στὴν Εὐρώπη, παρουσιάζεται στὴ ρίζα τοῦ σταυροῦ τὰ σπιτία τοῦ Βιτέμπος νὰ καίγονται, μιὰ τελευταία κραυγὴ τοῦ καλλιτέχνη πρὸς τὴν πατρίδα του τὸν καιρὸ ἐκείνο τοῦ πόνου. Σιγὰ-σιγὰ συνειδητοποιεῖ ὅτι πρέπει νὰ ἐγκαταλείψει καὶ τὸ Παρίσι, πού τὸ θεωρεῖ πατρίδα του. Τὸ Μάιο τοῦ 1941 πηγαίνει στὴν Ἀμερικὴ καὶ δουλεύει γιὰ σκηνικὰ καὶ κοστούμια παραστάσεων μπαλέτου τοῦ Στραβίνσκι καὶ ἄλλων.

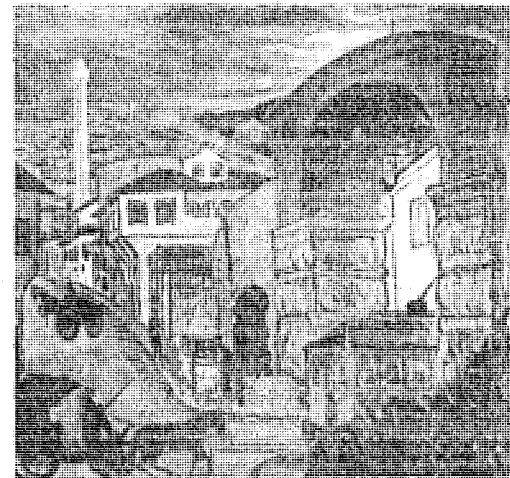
Ὅταν ἐπιστρέφει μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου στὴν πατρίδα του, ὁ Σαγκάλ εἶναι μόνος. Λίγο πρὶν φύγουν ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ, ἡ γυναίκα του προσβλήθηκε ἀπὸ μόλυνση καὶ πέθανε. Γιὰ πολλοὺς μῆνες ὁ Σαγκάλ δὲν μποροῦσε νὰ δουλέψει. Ἐλεγε: «Μήρας στὰ μάτια μου ἔγινε σκοτάδι».

Κληρονομώντας
τὴν παράδοση

Στὸν πόνο του τὸν παρηγοροῦσε μόνον ἡ δόξα. Τὸ 1946 τὸ μουσεῖο μοντέρνας τέχνης τῆς Νέας Υόρκης ὀργάνωσε μιὰ ἀναδορμικὴ ἐκθεσὶ τοῦ καὶ τοῦ ἴδιο ἔγινε τὸ 1947 στὸ Παρίσι.

Ὁ Σαγκάλ ἐγκαταστάθηκε πάλι στὴν Εὐρώπη καὶ ἀναπαντρεύτηκε, παίρνοντας γιὰ δεύτερη γυναῖκα τὴν ἐπίσης Ρωσίδα Βάβα Μπρόντσου. Τὰ γυμναστικά του ὑπῆρξαν ἥμερα. Ταξίδεψε στὴν Ἰταλία, στὴν Ελλάδα, στὰ Ἰσραήλ καὶ ἐξοκολοθοῦσε νὰ τρωαφίσει. Τὰ ξαυδάκια ἔργα του εἶναι ὁ «Μαγεμένος αὐλὸς» στὴ Νέα Υόρκη, ἕνα βιβλὸ στὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὸ μουσικό τὸ πανεπιστήμιο τῆς Νις. Στὸ 80 χρόνια τοῦ ὁ Σαγκάλ δώρησε στὸ γαλλικό κράτος τὸ «Βιβλὸ μνήμης» του, πού θροῖσται μόνιμα ἐκτεθειμένον στὴ Νις, σ' ἕνα μουσεῖο πού κατασκευάστηκε εἰδικά γι' αὐτὸν τὸ σκοπὸ.

Μὲ εὐθύμια χαρακτήρα, λεπτὰ πηχτὰ καὶ ἀνεκτότητα ζωτικότητά, δὲν ἐκινῶσε ποτὲ πὺς πᾶν ἀπ' ὅλα τὸν ἀνθρώπου. Σήμερα μποροῦμε νὰ ποῖμε, ὅτι ὁ Σαγκάλ ἀποτέλεσε ἕνα ποῖμα, ὅτι ὁ Σαγκάλ ἀποτέλεσε ἕνα εὐχυσμένο σημεῖο συνάντησης Ἀνατολῆς καὶ Δύσης, ἕνας ποιητῆς πού ἔβλεπε τὴ ζωτικὴ του ἐνέργεια ἀπὸ τὴν παλιὰ ἐβραϊκὴ παράδοση, ἀλλὰ πού μολοιάστηκε μὲ τὸ δυτικὸ πολιτισμὸ, τὸν πολιτισμὸ πού ἔχει

«Κοίτη», ἕνα ἀπὸ τὰ καλλιτεχνικά ἔργα τοῦ Μαρκελάου Σαγκάλ, πού ἀναπαύεται αὐτὸς ἀπὸ τὴν ἀνθρωπότητα.

Περίπατος στὴς ἐκθέσεις Πάλι ἡ Θεσσαλονίκη σὺν πηγὴ ἑμπνεύσεως

Ὁ ναὸς Ἀγίου Δημητρίου ὅπως ἦταν πρὸ τοῦ 1917

Πολὺ ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ ἐκθεσὶ μὲ σχέδια καὶ ἀποδόσεις τῶν ψηφιδωτῶν τοῦ Ἀγίου Δημητρίου, πού εἶχε φιλοτεχνήσει ὁ Βρετανὸς καλλιτέχνης Τζωρτζ πρὶν ἀπὸ τὴν πυρκαγιά τοῦ 1917. Ἡ ἐκθεσὶ αὐτὴ πού συμπληρώνεται ἀπὸ μιὰ σειρά φωτογραφιῶν τοῦ ναοῦ, στεγάζεται στὸ Βαφοπούλειο πνευματικὸ κέντρο.

Ὁ Τζωρτζ δίνει μιὰ σειρά ἀπὸ κατόψεις καὶ τομῆς τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀγίου Δημητρίου καὶ ἡ ἐργασία αὐτὴ εἶναι πού σημαντικὴ τόσο γιὰ τοὺς ἀρχιτέκτονες, τοὺς σπουδαστές καὶ τοὺς εἰδικούς, ὅσο καὶ γιὰ τὸ πλατύτερο κοινὸ. Τὸ ἄλλο πηλὸν τῶν ἐργῶν τοῦ Τζωρτζ, πού ἀποτελεῖ ἀπόδοση μὲ χρώματα, τῶν εἰκόνων, ψηφιδωτῶν καὶ τοιχογραφιῶν τοῦ ναοῦ, ἀντικειμενικὸ στὸν καλλιτεχνικὸν τομέα, ἀλλὰ εἶναι ἐπίσης πολὺτιμη ντοκουμέντο γιὰ τὴν μορφή τοῦ ναοῦ στὴν ἐποχὴ πού φιλοτεχνήθηκαν.

Σημαντικὴ, λοιπὸν, ἡ ἐκθεσὶ, ἀλλὰ... δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ὑπάρξει ἕνα μικρὸ ἐντυπο πού νὰ βοηθήσει καὶ νὰ πληροφορεῖ τὸν ἐπισκέπτη σχετικὰ μὲ τὸν Τζωρτζ καὶ τὴν ἐργασία του, ὑπάρχει, βέβαια, ἕνα ὑπόλοιπο λευκίωμα, πού πωλεῖται ἀντ' 500 δραχμῶν. Ποσοὶ μποροῦν νὰ τὸ ἀγοράσουν. Εἰώ, καὶ στὴν πὺ μικρὴ ἐκθεσὶ, ὁ καλλιτέχνης φροντίζει νὰ ἔχει ἕνα μικρὸ προπύ. Ὁ σῆμος δὲν φροντίζει. Ὁμως ἔτσι θὰ διδόμενος τέχνη στὴς λαϊκὲς μάζες:

Στὴν γκαλερί «Καλὲς τέχνες» ἐκθέτει ἔργα τοῦ ἱταλικοῦ ζωγράφου Ἀρμενο Ματιόλι, πού γιὰ χρόνια ζεῖ καὶ ἐμπνέεται ἀπὸ τὴν Ελλάδα. Σπουδασμένος στὴν Φλωρεντία, διαποτισμένος ἀπὸ τὸ μεσογειακὸ πνεῦμα, μὲ αἰσθητικὴν ἐκπαίδευση, εἰκονικά, τοπία τῆς πατρίδας μας, τὸ νησί, τὸ Ἅγιον Ὄρος, ἀποψέει ἀπὸ τὴν Πεντέλη, τὴν Καστοριά κ.α. Ἡ ἀνθρώπινη παρουσία εἶναι μικρὴ στὸ ἔργο τοῦ Ματιόλι πού προτιμᾷ νὰ ἀποδοῖ τὸν χώρο, τὴν φύση ἢ τοὺς οἰκισμούς. Στὴν πλειονότητά τῶν πινάκων τὸν ἐπικρατεῖ τὸ μεσογειακὸ φῶς πού δένεται μὲ τὴν ἐλληνικὴ γῆ καὶ προσφέρει ἕνα θέαμα θαυμάσιο. Στὰ ἔργα, ἐξάλλου, ἀπὸ τὸν Ἀθῶ ὁ ξένος καλλιτέχνης ἀποδοῖ μὲ εὐαισθησία τὸν μουσικισμό καὶ τὴν πολυχρωμία τῶν ἐσωτερικῶν χώρων.

Εἰκονικὴ εἶναι καὶ ἡ ζωγραφικὴ τοῦ Γάλλου Κούτρικα, ἐνὸς νέου καλλιτέχνη πού παρουσιάζει ἔργα του (γιὰ πρώτη φορὰ στὴν Θεσσαλονικὴ) στὴν γκαλερί «Κ 7». Ὁ Κούτρικας ἔχει σπουδάσει στὴν Ἀμερικὴ καὶ στὴν Ελλάδα, διαθέτει αἰσθητικὸν σχέδιο καὶ τὸν ἐνδιαφέρει περισσότερο τὸ τοπίο, τὴν ὑπαίθρου ἢ τὴς πόλης. Τὰ ἔργα πού παρουσιάζει θὰ μπορούσαν νὰ χωριστοῦν σὲ τρεῖς κατηγορίες: στὰ παλιὰ οἰκίματα τῆς Θεσσαλονίκης, στὰ τρένα καὶ στὰ τοπία. Παλιὰ μαγαζιά (ἀπὸ τὰ Λαοδικαία) καὶ παλιὰ σπιτία τῆς Θεσσαλονίκης ἀποδοῦν οἱ περισσότεροι πίνακες τοῦ Κούτρικα, πού συμβάλλει κι αὐτὸς στὴν ἀπόδοση

